

ทำอย่างไรเมื่อคนใกล้ตัวเป็นโรคเรื้อน

- การสัมผัสตัวและผื่นของผู้ป่วยโดยตรง ไม่ทำให้เกิดโรค
- การแพร่เชื้อ เกิดขึ้นจากการหายใจเอาฝอยละอองจากระบบทางเดินหายใจส่วนบนของผู้ป่วยเข้าไป ผู้ป่วยที่กำลังรักษา จะไม่สามารถแพร่เชื้อได้อีก เนื่องจากยาที่ใช้รักษาสามารถกำจัดเชื้อโรคได้ 99.9% ภายใน 3 - 7 วันที่ได้รับประทานยา แต่เชื้อ Mycobacterium leprae ที่หลงเหลืออยู่ในร่างกาย จะค่อยๆแบ่งตัวได้อีก ดังนั้นจึงต้องใช้ระยะเวลาในการรักษา ประมาณ 6 เดือน ถึง 2 ปี แล้วแต่ความรุนแรงของโรค
- ผู้ที่สัมผัสโรคในครัวเรือนกับผู้ป่วย (household contacts) ให้หมั่นตรวจดูความผิดปกติที่ผิวหนัง และ รับประทานแพทย์ตรวจตั้งแต่เป็นผื่นระยะเริ่มแรก จะสามารถรักษาให้หายขาดได้โดยง่ายและยังลดโอกาสการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคอีกด้วย

ญาติควรให้การดูแลผู้ป่วยในเรื่องใดบ้าง

- ควรดูแลให้ผู้ป่วยรับประทานยาทุกวัน และมาพบแพทย์ตามนัดเพื่อรับการตรวจติดตามอย่างสม่ำเสมอ
- ทำความเข้าใจในเรื่องของโรคที่ผู้ป่วยเป็น
- การให้กำลังใจผู้ป่วย เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

การเลือกรองเท้า

เลือกใส่รองเท้าที่กระชับสวมใส่สบายเท้า ให้เลือกรองเท้าที่มีรูปร่างและขนาดให้เหมาะสมกับลักษณะรูปร่างของเท้า โดยนำแผ่นรองเท้าออกมาเทียบกับรูปร่างของเท้า ให้เท้าไม่เก็นขอบแผ่นรองเท้า และเลือกวัสดุรองเท้าที่สามารถยืดขยายได้เช่น หนังหรือผ้า เป็นต้น ก่อนใส่รองเท้าให้ตรวจสอบว่ามีวัสดุอะไรอยู่ในรองเท้า

ถ้ามีปัญหาเรื่องเท้าสามารถปรึกษาและรับการตรวจรักษาได้ที่ คลินิกสุขภาพเท้า โรงพยาบาลศิริราช โทรศัพท

หากท่านสงสัยว่าเป็นโรคแฮนเซน

สามารถติดต่อ เพื่อขอรับการตรวจรักษาได้ที่
คลินิกโรคแฮนเซน (Hansen's Clinic)
หน่วยตรวจโรคผิวหนัง ตึกผู้ป่วยนอกชั้น 4
ภาควิชาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล
โทรศัพท์ 02-4197380-1 เวลา 13.00-15.00 น.

สแกนเพื่อประเมินความพึงพอใจ
หลังจากอ่านสื่อความรู้ด้านสุขภาพฉบับนี้

ผู้จัดทำ

คณะกรรมการคลินิกโรคแฮนเซน

สนับสนุนการพิมพ์โดย

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลมหาวิทยาลัยมหิดล

ตรวจสอบเนื้อหาครั้งสุดท้าย พ.ศ.2563

แผ่นพับ
สุขภาพ
ออนไลน์

โรคแฮนเซน

Hansen's disease

จัดทำโดย

คลินิกแฮนเซน

(Hansen's Clinic)

ภาควิชาตจวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

มหาวิทยาลัยมหิดล

โรคแฮนเซน(Hansen's Disease)

โรคแฮนเซน หรือ ที่คนไทยรู้จักกันในนามโรคเรื้อน เป็นโรคติดต่อเรื้อรังเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ Mycobacterium leprae ก่อให้เกิดโรคทางผิวหนังและเส้นประสาทส่วนปลาย

อาการ ระยะเริ่มต้นอาจมีผื่นเพียง 1-2 แห่ง ลักษณะเป็นผื่นราบสีจาง ผิวแห้ง ไม่เจ็บไม่คัน ลุกกลามอย่างช้าๆ หรือเป็นผื่นลักษณะอื่นที่มีอาการชาบริเวณผื่นร่วมด้วย

และ อาจคลำพบเส้นประสาทโตตามจุดแขนขา อาการของผู้ป่วยมีแตกต่างกันในแต่ละราย เกิดจากการที่ภูมิคุ้มกันตอบสนองต่อการติดเชื้อไม่เท่ากัน

โรคเรื้อน สามารถรักษาให้หายขาดได้ หากไม่ได้รับการรักษาอาจเกิดภาวะแทรกซ้อน มีผื่นบวมแดง แดงเป็นแผล ปวดตา การมองเห็นลดลง และ ที่สำคัญคือภาวะที่เส้นประสาทส่วนปลายถูกทำลาย กล้ามเนื้อแขนขาอ่อนแรง สูญเสียการรับความรู้สึกทางผิวหนังโดยเฉพาะมือเท้า ตามัว หรือ ตาแดง และอาจนำไปสู่การเกิดความพิการทางตา มือ และ เท้าได้ ในปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนและยาที่ใช้ป้องกันโรคนี้นี้ ผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อนจะได้รับการรักษาโรค 6 เดือน ถึง 2 ปี แล้วแต่ชนิดเชื้อมากหรือน้อย

การตรวจหาเชื้อโรคเรื้อน

ต้องทำในผู้ป่วยที่สงสัยว่าเป็นโรคเรื้อนทุกราย โดยวิธีกรีดผิวหนัง (Slit Skin Smear) บริเวณรอยโรคและตึงหู เพื่อช่วยในการวินิจฉัยและจำแนกกลุ่มผู้ป่วยตามความรุนแรงของโรค เพื่อวางแผนการรักษา และ การตรวจติดตามการรักษาโรคอย่างต่อเนื่อง หลังการตรวจหาเชื้อโรคเรื้อนไม่ควรให้แผลโดนน้ำ 24 ชั่วโมงแรก

ภาวะโรคเห่อ (leprosy reaction)

ผู้ป่วยบางรายเมื่อได้รับยาไปสักระยะหนึ่ง อาจมีอาการมากขึ้นเนื่องจากปฏิกิริยาการตอบสนองของร่างกายต่อเชื้อโรคทำให้เกิดการอักเสบเฉียบพลันที่ผิวหนังหรือเส้นประสาทได้ และหลังหยุดยารักษาโรคแล้ว อาจเกิดอาการของโรคเห่อได้เช่นกัน

อาการของภาวะโรคเห่อ

เกิดผื่นบวมแดง นูนหนา เป็นมัน มากขึ้น อาจมีอาการปวดร่วมด้วย ปวดตามแนวเส้นประสาท ชาตามผิวหนัง กล้ามเนื้ออ่อนแรง แขนขาบวม ใช้สูง อ่อนเพลีย ปวดบวมบริเวณข้อ ปวดตา ตาแดง หรือปวดอัมพาต

หากมีอาการของโรคเห่อ ควรปฏิบัติอย่างไร

- ให้กลับมาพบแพทย์ที่รักษา
- รับประทานยาและรับการตรวจติดตามอย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำของแพทย์
- รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ และพักผ่อนให้เพียงพอ

การดูแล ตา มือ เท้า

เนื่องจากเส้นประสาทที่ไปเลี้ยงที่ตา-มือ-เท้าอาจถูกทำลาย ถ้าไม่รักษาจะเกิดความพิการซ้ำซ้อน ทำให้กล้ามเนื้อตาอ่อนแรงเกิดแผลที่กระจกตาและไม่สามารถหลับตาให้สนิทได้ ที่ฝ่ามือโดยเฉพาะปลายนิ้วมือจะมีอาการชา เมื่อถูกความร้อนหรือของแหลมคมจะทำให้เกิดแผล ในการทำงานที่ต่อเนื่องกันจะก่อให้เกิดหนังแข็งและแตกเป็นแผลได้ และที่เท้าถ้าเส้นประสาทถูกทำลายจะทำให้ฝ่าเท้าโดยเฉพาะปลายนิ้วเท้ามีอาการชา เมื่อยืนเดินนานๆ จะก่อให้เกิดผิวหนังแข็งและแตกเป็นแผลได้ถ้าไม่รีบรักษาจะทำให้มีนิ้วมือเท้างอได้ในที่สุด

การดูแลตา หมั่นตรวจตาทุกวัน กระจกตาให้เป็นนิสัยบ่อยๆ ใช้อุปกรณ์ป้องกันตาแห้งและฝุ่นละออง เช่น แว่นตากันแดด รักษาความสะอาดตา ห้ามใช้มือขยี้ตา ถ้าตาหลับไม่สนิทให้ตั้งหางตาไปด้านข้างเพื่อช่วยปิดตา และทำความสะอาดตาด้วยน้ำสะอาด หรือน้ำเกลือ 0.9 % ควรนอนกางมุ้ง หรือ ใช้ผ้าปิดตาเวลนอนเพื่อป้องกันฝุ่นและแมลงเข้าตา

การดูแลมือ ตรวจมือตนเองทุกวันว่ามีจุดแดงบวม แผลพุพองหนังแห้งแข็ง ถ้ามีอาการดังกล่าวให้รีบแจ้งแพทย์ผู้รักษา ควรแช่มือในน้ำธรรมดา ใช้ผ้าซับน้ำแล้วทาโลชั่นหรือน้ำมันทันทีที่ผิวยังไม่แห้งดี นวดบริหารมือเพื่อคงความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ ใช้ฝารองมือ/ถุงมือกันความร้อนทุกครั้งที่จับของร้อน

การดูแลเท้า ควรดูแลเท้าเป็นประจำทุกวันสังเกตดูรอยแผล รอยขีดข่วน สีของเท้าที่เปลี่ยนไป รอยแห้งแตก ตาปลา และอาการบวมแดง ถ้ามีอาการดังกล่าวให้รีบแจ้งแพทย์ผู้รักษา ให้ล้างเท้าด้วยน้ำสะอาดและสบู่ แช่เท้าด้วยน้ำธรรมดาเพื่อให้ผิวหนังชุ่มชื้น ใช้ฟองน้ำขัดถูหนังแข็งเพื่อกำจัดจุดที่มีแรงกดมากๆออก เพราะเป็นต้นเหตุของการเกิดแผล หลังล้างเท้าใช้ผ้าเช็ดเท้าให้แห้ง ใช้โลชั่นหรือน้ำมันทา ยกเว้นชอกเท้า เพื่อคงความชุ่มชื้นของผิว นวดบริหารเท้าเพื่อความยืดหยุ่นของผิวหนัง กล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ ตัดเล็บเท้าในแนวตรงไม่ตัดมุมขอบเล็บและใช้ที่ตะไบเล็บ ตะไบเล็บอย่างนุ่มนวล